

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikosrekisterilain ja rikoslain 48 luvun 4 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että rikosrekisterilakiin lisätään säännökset yhteisöskakon rekisteröimisestä. Voimassa olevat säännökset rekisteröinnistä koskevat ihmisille tuomittavia rangaistuksia, eikä niitä sellaisinaan voida soveltaa osakeyhtiöille, yhdistyksille tai muille oikeushenkilöille tuomittavaan yhteisöskakoon. Yhteisöskakoon tuomitseminen on ollut mahdollista 1 päivästä syyskuuta 1995 lähtien.

Samassa yhteydessä ehdotetaan korjattavaksi rikoslain ympäristörikoslukuun jäänyt virheellinen viittaus.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Tämän vuoden syyskuun 1 päivästä lähtien oikeushenkilöitä on voitu tuomita rangaistukseen, yhteisöskakoon.

Rikosrekisterilailla (770/93) säännellään rikoksentehtäjäiden, rikosten ja rangaistusten rekisteröimistä. Kun lakia säädettiin, rangaistukseen voitiin tuomita vain ihmisiä. Tämän vuoksi rikosrekisterilain säännökset eivät nykyisellään sovellu yhteisöskakon rekisteröimiseen.

Ympäristön turmelemista koskevaan rikoslain 48 luvun 1 §:ään (578/95) lisättiin yrityksen rangaistavuutta koskeva 2 momentti eduskuntakäsittelyn aikana. Lisäyksen seurauksena ehdotuksen 2 momentti siirtyi 3 momentiksi. Muutoksen jälkeisissä tavanomaisissa tarkistuksissa ei huomattu korjata luvun 4 §:n 1 kohdan viittausta koskemaan 2 momentin sijasta 3 momenttia.

rilakiin lisätään säännökset, joiden perusteella yhteisöskakot voidaan rekisteröidä. Samalla säädettäisiin siitä, mitä tietoja yhteisöskakotuomioista ja yhteisöskakoon tuomituista oikeushenkilöistä rikosrekisteriin merkitään. Asetuksella on lisäksi tarkoitus antaa yksityiskohtaisemmat säännökset rekisteriin merkittävistä tiedoista.

Lakiin ehdotetaan myös otettavaksi säännös siitä, kenelle oikeushenkilöä koskevia rekisteritietoja luovutetaan. Esityksen lähtökohtana on, että oikeushenkilöä koskevat rikosrekisteritiedot ovat samalla tapaa salaisia kuin rikoksiin syyllistyneitä ihmisiä koskevat. Mitään erityisiä syitä yhteisöskakotietojen muita rangaistuksia suurempaan julkisuuteen ei ole tullut esiin. Tietoja voidaan luovuttaa lähinnä rikosoikeusjärjestelmän toiminnassa mukana oleville viranomaisille.

Edelleen ehdotetaan säädettäväksi oikeushenkilöä koskevan rikosrekisterin ote sisällöstä sekä oikeushenkilön edustajan oikeudesta tarkastaa oikeushenkilöä koskevat tiedot ja saada tietää, mihin tietoja on luovutettu.

2. Esityksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että rikosrekiste-

Viimeisenä säänneltävänä kysymyksenä on

yhteisösakkoa koskevan tiedon poistaminen rikosrekisteristä. Esityksen mukaan tieto yhteisösakosta poistettaisiin, kun sitä koskevan, lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta on kulunut viisi vuotta. Poistamisaika olisi sama kuin ehdollisella rangaistuksella, oheisakolla ja viraltapanolla. Yhteisösakko-prosessin työläyden vuoksi on todennäköistä, että rikoksen tapahtumisesta on yleensä ehtinyt kulua jo melko paljon aikaa, ennen kuin yhteisösakkoon tuomitaan. Lyhyestä laissa säädetyistä poistamisajasta huolimatta rikoksen tekemisen ja rekisteristä poistamisen välinen aika muodostuu käytännössä usein merkittävästi viittä vuotta pidemmäksi.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi korjattavaksi rikoslain 48 lukuun jäänyt viittaus väärään lainkohtaan.

3. Esityksen vaikutukset

Ainakin alkuvaiheessa on tarkoituksena rekisteröidä yhteisösakot kortistomuodossa, joten muutoksesta ei aiheudu atk-kuluja. Arvion mukaan yhteisösakko-asioiden määrä tulee alkuvuosina olemaan melko pieni, mikä vuoksi rekisteri voidaan pitää yllä ja kyselyihin vastata varsin pienellä työpanoksella. Lainmuutoksilla ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

Esityksellä ei ole henkilöstövaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Rikosrekisterilaki

2 §. Rikosrekisterilain 2 §:n 1 momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka perusteella yhteisösakkoja koskevat tiedot merkittäisiin rikosrekisteriin.

Pykälän 3 momentin loppuun ehdotetuissa virkkeissä säädettäisiin siitä, mitä tietoja rikosrekisteriin otettaisiin yhteisösakkoasioista. Rikosrekisteriin merkittäisiin vastaavat tiedot kuin siihen nykyisin merkitään rikoksentekijästä ja hänen rikoksestaan.

Rikoksesta tuomitun henkilön kansallisuutta vastaisi oikeushenkilön kotipaikka. Yhteisösakon maksamisesta ei tehtäisi merkintää rikosrekisteriin. Tietoa ei tarvita rangaistuksen määräämistä varten, ja sakkojen perimistä varten on oma rekisteri. Henkilötunnusta vastaava tieto oikeushenkilöstä olisi tälle yhteisö- tai säätiörekisterissä annettu numero. Rikosrekisteriasetuksen (772/93) 2 §:ssä on tarkoitus säätää tarkemmin siitä, mitä vastaavat tiedot käytännössä olisivat.

4 §. Pykälän uudessa 4 momentissa säädettäisiin siitä, mille viranomaisille ja mitä tarkoitusta varten rikosrekisteristä luovutettaisiin oikeushenkilöä koskevia tietoja. Koska viranomaiset olisivat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta samat, joille 4 §:n 1 momentin mukaan luovutetaan henkilöä koskevia tietoja, ehdotetussa 4 momentissa viitataan 1 momenttiin.

Kriminaalihuoltoyhdistyksellä ja viranomaisista vankeinhoitolaitoksella ei ole tarvetta saada tietoja oikeushenkilöille tuomituista rangaistuksista. Tämän vuoksi näille ei ehdotetun 4 momentin mukaan voitaisi myöskään tietoja luovuttaa.

5 §. Pykälän 1 momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka mukaan oikeushenkilöstä luovutettavan rikosrekisterin otteen sisältö vastaisi nykyisten, rikoksentekijöitä koskevien otteiden sisältöä. Otteeseen merkittäisiin kaikki rikosrekisterin tiedot oikeushenkilöstä tai tieto siitä, ettei oikeushenkilöstä ole merkintää rekisterissä.

6 §. Nykyisen 6 §:n 2 momentin mukaan jokainen saa tarkastaa itseään koskevat tiedot rikosrekisteristä siten kuin henkilörekisterilaissa (471/87) säädetään. Rekisteriin

merkityllä on lisäksi oikeus saada tieto siitä, kenelle ja mihin tarkoitukseen hänestä on annettu tieto automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidetystä rekisteristä viimeisen vuoden aikana.

Ehdotetun 6 §:n 2 momentin viimeisessä virkkeessä rikosrekisterin tietojen tarkastusoikeus ulotettaisiin koskemaan myös kaikkia oikeushenkilöitä. Tarkastusoikeuden ohella oikeushenkilöllä olisi vastaava oikeus saada tietoja rikosrekisteritietojen luovuttamisesta kuin rikoksesta tuomitulla henkilöllä on nykyään. Oikeushenkilön tiedonsaantioikeutta ei kuitenkaan voida voimassa olevan lain tapaan rajoittaa vain automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävään rekisteriin, koska oikeushenkilöt on tarkoitus rekisteröidä tavalliseen kortistoon. Rajoittamisen tarvettaakaan ei toisaalta ole, koska oikeushenkilöitä koskevien kyselyjen määrä tulee olemaan niin pieni, etteivät kyselyt aiheuta merkittävästi lisätyötä.

Oikeushenkilöä koskevia tietoja voidaan antaa vain rajatulle henkilöpiirille, jos rekisteritiedot halutaan pitää salaisina. Ehdotetun 2 momentin mukaan tietoja annettaisiin vain niille, joilla on oikeus kirjoittaa oikeushenkilön nimi. Nimenkirjoitusoikeus osoitettaisiin tavanomaiseen tapaan, esimerkiksi kaupparekisterin otteella.

10 §. Ehdotetun 10 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeushenkilöä koskevat tiedot poistettaisiin rikosrekisteristä viiden vuoden kuluttua lainvoimaisen tuomion antamispäivästä.

1.2. Rikoslaki

48 luvun 4 §. Pykälän 1 kohdan viittaus luvun 1 §:n 2 momenttiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella saman pykälän 3 momenttiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Rikosrekisterilain 12 §:n nojalla on annettu rikosrekisteriasetus, jossa säädetään tarkemmin lain täytäntöönpanosta. Yhteisösakkojen rekisteröimisen vuoksi asetukseen on

tehtävä kaksi muutosta. Asetuksen 2 §:n 2 momentissa on tarkoitus säätää lain 2 §:n 3 momenttia yksityiskohtaisemmin niistä tiedoista, jotka oikeushenkilöstä ja yhteisöistä merkitään rikosrekisteriin. Asetuksen 16 §:ää täydennettäisiin niin, että rikosrekisterin pitäjä saisi säätörekisteristä ja eri yhteisöjä koskevista rekistereistä ne tiedot, jotka ovat tarpeen yhteisöosakon rekisteröimistä varten.

3. Voimaantulo

Lainsäädäntö, jonka mukaan oikeushenkilö voidaan tuomita yhteisöosakkoon, on ollut voimassa tämän vuoden syyskuun 1 päivästä alkaen. Käytännössä yhteisöosakkoon ei tulla tuomitsemaan aivan pian tämän jälkeen. Uuteen rangaistukseen tuomitsemisen edellytyk-

senä on nimittäin, että sekä rikos että oikeushenkilön velvollisuuksien rikkominen ovat tapahtuneet lain voimaantulon jälkeen. Rikoksen esitutkinta, syyteharkinta ja oikeuskäsittely vievät lisäksi oman aikansa.

Rekisteröintisäännösten on syytä olla voimassa silloin, kun ensimmäinen yhteisöosako tuomitaan. Rikoslain virheellinen viittaus puolestaan saattaa aiheuttaa lain soveltamisongelmia käytännössä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**rikosrekisterilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun rikosrekisterilain (770/93) 2 §:n 1 ja 3 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti ja 10 §:n 1 momentin 1 kohta sekä
lisätään 4 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §

Tuomioistuinten ilmoitusten perusteella rikosrekisteriin merkitään tiedot ratkaisuista, joilla henkilö on Suomessa tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen, yhdyskuntapalveluun, ehdolliseen rangaistukseen, oheissakkoon, viraltapanoon tai jätetty rikoslain 3 luvun 3 §:n nojalla rangaistukseen tuomitsematta. Rikosrekisteriin ei kuitenkaan merkitä tietoja sakon muuntorangaistuksesta eikä siviilipalveluslain (1723/91) nojalla tuomitusta vankeusrangaistuksesta. Rikosrekisteriin merkitään myös tiedot ratkaisuista, joilla oikeushenkilö on tuomittu yhteisösakkoon.

Rikosrekisteriin merkitään henkilön nimi, henkilötunnus ja kansalaisuus sekä tiedot tuomioistuinten ratkaisuista, syyksi luetuista rikoksista ja tuomituista rangaistuksista, rangaistusten suorittamisesta sekä armahtamisesta. Oikeushenkilöstä ja sille tuomitusta yhteisösakosta merkitään rikosrekisteriin vastaavat tiedot. Kansalaisuuden sijasta rekisteriin merkitään kuitenkin oikeushenkilön kotipaikka, eikä tietoa yhteisösakon maksamisesta merkitä.

4 §

Oikeushenkilöä koskeva tieto luovutetaan muulle 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle kuin vankeinhoitolaitokselle. Tietoa ei luovuteta myöskään Kriminaalihuolto-yhdistykselle.

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä. Oikeushenkilöstä luovutetaan vastaavan sisältöinen ote.

6 §

Henkilön oikeudesta tarkastaa häntä koskevat rekisteritiedot säädetään henkilörekisterilaissa (471/87). Rikosrekisteriin merkityllä henkilöllä on lisäksi oikeus pyynnöstä saada tieto siitä, kenelle ja mihin tarkoitukseen hänestä on annettu tieto automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävästä rekisteristä viimeisen vuoden aikana. Sillä, jolla on oikeus kirjoittaa oikeushenkilön nimi, on rekisterin pitämismenettelystä riippumatta vastaava tarkastus- ja tiedonsaantioikeus oikeushenkilön puolesta.

10 §

Rikosrekisteristä poistetaan tieto

1) ehdollisesta rangaistuksesta, oheissakosta, viraltapanosta ja yhteisösakosta viiden vuoden kuluttua,

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 199 .

2.

Laki**rikoslain 48 luvun 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 48 luvun 4 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetussa laissa (578/95), seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

4 §

1) puuttuu ympäristöön 1 §:n 1 momentin
 1 kohdassa tai 3 momentissa tarkoitetulla ta-
 valla taikka

Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen

Joka muusta kuin törkeästä huolimatto-
 muudesta

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

1.

Laki

rikosrekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun rikosrekisterilain (770/93) 2 §:n 1 ja 3 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti ja 10 §:n 1 momentin 1 kohta sekä *lisätään* 4 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Tuomioistuinten ilmoitusten perusteella rikosrekisteriin merkitään tiedot ratkaisuista, joilla henkilö on Suomessa tuomittu ehdotomaan vankeusrangaistukseen, yhdyskuntapalveluun, ehdolliseen rangaistukseen, oheissakkoon, viraltapanoon tai jätetty rikoslain 3 luvun 3 §:n nojalla rangaistukseen tuomitsematta. Rikosrekisteriin ei kuitenkaan merkitä tietoja sakon muuntorangaistuksesta eikä siviilipalveluslain (1723/91) nojalla tuomitusta vankeusrangaistuksesta.

Rikosrekisteriin merkitään henkilön nimi, henkilötunnus ja kansalaisuus sekä tiedot tuomioistuinten ratkaisuista, syyksi luetuista rikoksista ja tuomituista rangaistuksista, rangaistusten suorittamisesta sekä armahtamisesta.

4 §

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin tallennetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä.

Ehdotus

2 §

Tuomioistuinten ilmoitusten perusteella rikosrekisteriin merkitään tiedot ratkaisuista, joilla henkilö on Suomessa tuomittu ehdotomaan vankeusrangaistukseen, yhdyskuntapalveluun, ehdolliseen rangaistukseen, oheissakkoon, viraltapanoon tai jätetty rikoslain 3 luvun 3 §:n nojalla rangaistukseen tuomitsematta. Rikosrekisteriin ei kuitenkaan merkitä tietoja sakon muuntorangaistuksesta eikä siviilipalveluslain (1723/91) nojalla tuomitusta vankeusrangaistuksesta. *Rikosrekisteriin merkitään myös tiedot ratkaisuista, joilla oikeushenkilö on tuomittu yhteisösakkoon.*

Rikosrekisteriin merkitään henkilön nimi, henkilötunnus ja kansalaisuus sekä tiedot tuomioistuinten ratkaisuista, syyksi luetuista rikoksista ja tuomituista rangaistuksista, rangaistusten suorittamisesta sekä armahtamisesta. *Oikeushenkilöstä ja sille tuomitusta yhteisösakosta merkitään rikosrekisteriin vastaavat tiedot. Kansalaisuuden sijasta rekisteriin merkitään kuitenkin oikeushenkilön kotipaikka, eikä tietoa yhteisösakon maksamisesta merkitä.*

4 §

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin tallennetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Oikeushenkilöstä luovutetaan vastaavan sisältöinen ote.

6 §

Henkilön oikeudesta tarkastaa häntä koskevat rekisteritiedot säädetään henkilörekisterilaissa (471/87). Rikosrekisteriin merkityllä henkilöllä on lisäksi oikeus pyynnöstä saada tieto siitä, kenelle ja mihin tarkoitukseen hänestä on annettu tieto automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävästä rekisteristä viimeisen vuoden aikana.

6 §

Henkilön oikeudesta tarkastaa häntä koskevat rekisteritiedot säädetään henkilörekisterilaissa (471/87). Rikosrekisteriin merkityllä henkilöllä on lisäksi oikeus pyynnöstä saada tieto siitä, kenelle ja mihin tarkoitukseen hänestä on annettu tieto automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävästä rekisteristä viimeisen vuoden aikana. *Sillä, jolla on oikeus kirjoittaa oikeushenkilön nimi, on rekisterin pitämismenettelystä riippumatta sama tarkastus- ja tiedonsaantioikeus oikeushenkilön puolesta.*

10 §

Rikosrekisteristä poistetaan tieto

1) ehdollisesta rangaistuksesta, oheissakosta ja viraltapanosta viiden vuoden kuluttua,

10 §

Rikosrekisteristä poistetaan tieto

1) ehdollisesta rangaistuksesta, oheissakosta, viraltapanosta ja yhteisösakosta viiden vuoden kuluttua,

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

2.

Laki rikoslain 48 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rikoslain 48 luvun 4 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetussa laissa (578/95), seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

4 §

Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen

Joka muusta kuin törkeästä huolimattomuudesta

48 luku

Ympäristörikoksista

4 §

Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen

Joka muusta kuin törkeästä huolimattomuudesta

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1) puuttuu ympäristöön 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetulla tavalla taikka

1) puuttuu ympäristöön 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla taikka

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .*
